

INDENRIGS- OG SUNDHEDSMINISTERIET

Slotsholmsgade 10-12
DK-1216 København K

T +45 7226 9000
M sum@sum.dk
W sum.dk

Dato: 20-12-2023
Enhed: Psykiatri og Misbrug
Sagsbeh: lpe
Sagsnr.:2023 - 6289
Dok. nr.: 57336

Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål 384 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til indenrigs- og sundhedsministeren den 22. november 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Mai Mercado (KF).

Spørgsmål 384:

”Vil ministeren redegøre for, hvor stort misbruget af fentanyl er i Danmark, og hvad man gør i Danmark, rets- og sundhedspolitisk, for at forebygge, at der kommer et voksende misbrug af fentanyl i Danmark, som det ses i flere stater i USA?”

Svar:

Fentanyl, som er et såkaldt opioid, er optaget på bekendtgørelsen om euforiserende stoffer, hvilket betyder, at besiddelse og salg mv. af stoffet er forbudt til andre end medicinske og videnskabelige formål.

Den udvikling i misbruget af opioider, som har været omtalt i medierne den seneste tid, er stærkt foruroligende. Der skal sættes ind for at standse udviklingen, inden det griber mere om sig. Regeringen forventer derfor at præsentere tiltag, der skal sætte ind over for bl.a. salg af ulovlige opioider i begyndelsen af det nye år.

Til brug for besvarelsen har Indenrigs- og Sundhedsministeriet fra Sundhedsstyrelsen indhentet følgende bidrag, hvortil jeg kan henholde mig:

”Udbredelse og sundhedsrelaterede konsekvenser af fentanyl og fentanyl-analoger

Sundhedsstyrelsen er ansvarlig for den samlede narkotikaovervågning i Danmark, herunder udviklingen af det illegale misbrug af opioider, inkl. fentanyl og fentanyl-analoger.

Overvågningen sker i samarbejde med mange aktører, blandt andet Politiet, Toldstyrelsen, de tre retskemiske/retsmedicinske institutter i Odense, Aarhus og København og andre nationale myndigheder såsom Sundhedsdatastyrelsen. Samarbejde om overvågningen sker også på europæisk plan og i regi af det europæiske narkotikaovervågningscenter, EMCDDA. Der er i overvågningen naturligt fokus på at følge nye tendenser og på nye stoffer og misbrugsmønstre.

Sundhedsstyrelsen udgiver løbende rapporter om udviklingen i forekomsten af stoffer, personer med stofbrug, stofmisbrugsbehandling, mv., baseret på statistiske og epidemiologiske data og undersøgelser. Rapporterne opdateres med forskellige intervaller og er tilgængelige på Sundhedsstyrelsens hjemmeside: [Overvågning af narkotikasituationen | Fagperson | Sundhedsstyrelsen](#)

Endvidere monitorerer Sundhedsdatastyrelsen lægers ordination af fentanyl, som beskrevet nedenfor.

Narkotikaovervågning og indstilling til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer

Som led i den samlede narkotikaovervågning overvåger Sundhedsstyrelsen forekomsten af fentanyl og fentanyl-analoger som øvrige nye psykoaktive stoffer (NPS) på det illegale marked. Udover fentanyler som lægemidler, ses der i stigende grad i Danmark og i øvrige europæiske lande såkaldte nye fentanyl-analoger, som forveksles med eller er erstatninger for heroin blandt stofbrugere.

Når disse nye stoffer løbende dukker op i sager fra politiet eller i et dødsfald i Danmark, risikovurderer Sundhedsstyrelsen stoffet, og indstiller til at de bliver gjort forbudte i Danmark. Samtlige stoffer, som er oplyst i tabel 1 nedenfor, er efter indstilling fra Sundhedsstyrelsen forbudt i Danmark, jf. bekendtgørelsen om euforiserende stoffer¹.

Sundhedsstyrelsen har erfaringer for, at forbud i denne sammenhæng virker, og har erfaringer for, at disse nye stoffer ofte forsvinder fra markedet, så hurtigt de bliver omfattet af bekendtgørelsen om euforiserende stoffer. På denne måde forebygges også dødsfald.

Sundhedsrelaterede konsekvenser

Fentanyl og fentanyl-analoger er syntetiske opioider, som er meget potente – ofte mere potente end heroin. De er stærkt afhængighedsskabende og risikoen for forgiftning er meget stor. Som andre opioider bedøver de centralnervesystemet og virker dæmpende på åndedrætscenteret. Dødsfald som følge af overdosis skyldes, at åndedrættet stopper.

Tabel 1 viser i perioden fra 2018 til 2022 antallet af beslaglæggelser, der har været til retskemisk analyse samt antal dødsfald som følge af forgiftninger med nye fentanyl-analoger samt andre nye NPS syntetiske opioider, der er under særlig overvågning i DK og EU.

Tabel 1: Anonymiseret forgiftningsdødsfald og beslag af fentanyl og fentanylanaloger. 2018-2022. Antal.

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Beslag	Døde	Beslag	Døde	Beslag	Døde	Beslag	Døde	Beslag	Døde
Isotonitazen					4		2			
Metonitazen										
Butonitazen									1	
Etazen									1	
Furanylfentanyl	3						1		3	
Methoxyacetyl-fentanyl	1									
Cyclopropyl-fentanyl										
Fluorfentanyl									1	
U-47700			1		1				1	
Alle fentanyl-analoger/nye opioider	4	6	1	-	5	<5	3	-	7	<5

¹ BEK nr 2446 af 12/12/2021: [Bekendtgørelse om euforiserende stoffer \(retsinformation.dk\)](#)

Kilde: Indberetninger fra de 3 retsmedicinske institutter i april 2023. Udtræk på nye opioider (NPS) og hovedårsag til forgiftningsdødsfald og beslag.

Note: <5 dødsfald: det aktuelle tal er ikke vist for at undgå mulighed for personificering.

Note: Fremgår ”-” er der tale om ingen dødsfald.

Som vist er der kun registreret meget få dødsfald med fentanyl, fentanyl-analoger og andre NPS i Danmark mellem 2018 til 2022. Af hensyn til mulighed for personificering, kan Sundhedsstyrelsen ikke angive det konkrete tal, hvor der i de enkelte år er sket under fem dødsfald med disse stoffer. I 2018 var der 6 forgiftningsdødsfald, hvor hovedårsag til forgiftningen er antaget at være et af de nævnte nye syntetiske opioider. I 2019 og 2021, sås ingen sådanne dødsfald, mens der i årene 2020 og 2022 sås under 5 dødsfald.

Der er heller ikke mange sager i form af beslaglæggelser, så fentanyler og fentanyl-analoger er sjældne på stofmarkedet i Danmark.

Sundhedsstyrelsen skal endvidere bemærke, at Center for Rusmiddelforskning, Århus Universitet offentliggjorde i november 2023 resultatet af deres undersøgelse af rusmiddelforbruget blandt 15-25-årige danske unge i 2022². Rapporten viser, at forbruget af illegale rusmidler blandt unge i Danmark ligger stabilt. Der indgik også spørgsmål vedrørende forbruget af opioider som fentanyl og tramadol. Men der var så få unge, som svarede, at de havde brugt disse stoffer inden for de seneste 30 dage, at det ikke slog igennem i undersøgelsen. De tre illegale rusmidler, som bliver mest brugt blandt unge, er cannabis, kokain og amfetamin. Lattergas hører også til blandt de mest brugte rusmidler.

Sundhedsstyrelsens vurdering af opioid-situationen generelt i Danmark og i Europa, sammenlignet med udviklingen i USA

Det er kendt, at misbrug af opioider i disse år er et stort problem i USA, og der har været stillet spørgsmål til, hvorvidt denne omtalte ”opioid-krise” også har ramt Europa. I den forbindelse har EU’s narkotikaovervågningscenteret, EMCDDA, taget initiativ til at foretage en analyse ud fra de forskellige monitoreringsindikatorer, den indsamles i EU-landene; *Is Europe facing an opioid epidemic: what does European Monitoring Data tell us*³

EMCDDA afviser i artiklen fra 2021, at Europa befinder sig i en lignende situation som i USA med hensyn til brugen af opioider og henviser blandt andet til, at dødelighedsraten og antallet narkotikarelaterede forgiftningsdødsfald i USA er markant højere end i Europa. Der henvises til, at opioider alene eller opioider kombineret med andre stoffer spiller en dominerende rolle i relation til stofrelaterede forgiftningsdødsfald generelt.

Om forgiftningsdødsfald konstateres at:

“The mortality rate due to overdoses in Europe in 2018 was estimated at 22.3 deaths per million population aged 15–64. In comparison, in 2018, there were 67,367 drug

² <https://psy.au.dk/forskning/forskningscentre-og-klinikker/center-for-rusmiddelforskning/meddelelser/nyhed/artikel/unges-forbrug-af-stoffer-ligger-relativt-stabilt>

³ Article in European journal of pain (London, England). January 2021.
https://www.researchgate.net/publication/348505133_Is_Europe_facing_an_opioid_epidemic_what_does_European_Monitoring_Data_tell_us

overdose deaths reported in the United States (Wilson et al., 2020). This translates into an age-adjusted rate of drug overdose deaths of 207 per million.”

EMCDDA vurderinger er således, at opioid-problematikken er langt større i USA end den er i Europa.

Sundhedsstyrelsen er enig i denne vurdering men vil fremadrettet fortsat følge udviklingen tæt fordi:

- Selv om de nye syntetiske opioider spiller en meget lille rolle ift. stofproblemerne generelt i Danmark og Europa, er der tegn på at skaderne forbundet til dem – herunder dødsfald relateret til de syntetiske opioider er i stigning i enkelte EU-lande⁴.
- Der er i 2022 registreret en svag stigning i antal forgiftninger på grund af opioider i Danmark⁵.
- Indtil videre har fentanyl-analoger ikke været et stort problem i Danmark, men tilgængeligheden af andre opioider som fx Tramadol og Oxycontin ser ud til at ændre sig, bl.a. ved salg gennem kiosker og sociale medier.

Forebyggelsesindsatser ift. fentanyl og opioiddødsfald i Danmark

Der er i Danmark implementeret en række skadesreducerende indsatser for at forebygge narkotikarelaterede dødsfald. Desuden har Sundhedsstyrelsen arbejdet målrettet på at nedbringe uhensigtsmæssig ordination af afhængighedsskabende lægemidler og styrelsen understøtter kommunerne i den generelle stofforebyggende indsats.

Skadereducerende indsatser

- Der indstilles og reguleres løbende nye syntetiske opioider – herunder fentanyl-analoger der kommer på markedet

Herudover tilbydes en række skadereducerende tiltag i form af:

- Behandlingsklinikker med udlevering af lægeordineret substitutionsmedicin til opioidafhængige
- Der gennemføres kurser i genoplivning af stofbrugere, der overdoserer ved hjælp af Naloxone
- Der findes flere stofindtagelsesrum i de større byer
- De fleste kommuner udleverer sterilt injektionsudstyr
- Der eksisterer en særlig ordning i større byer om lægelig ordination af diacetylmorfin (heroin)

Forebyggelse af uhensigtsmæssig lægelig ordination af opioider inkl. fentanyl

Sundhedsstyrelsen har i flere år haft fokus på at forebygge uhensigtsmæssig ordination af afhængighedsskabende lægemidler gennem en række oplysningsindsatser målrettet læger. Der er bl.a. udgivet en smerteguide til sundhedsprofessionelle med nationale anbefalinger om smertebehandling, der er udbudt kurser til alment praktiserende læger om smertebehandling og vejledning om afhængighedsskabende lægemidler er blevet skærpet.

⁴ https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/heroin-and-other-opioids_en

⁵ [Sundhedsrelaterede konsekvenser, narkotikasituationen, 2023 | Sundhedsstyrelsen](#)

Fentanyl tilhører gruppen af afhængighedsskabende lægemidler og er dermed omfattet af Vejledningen om ordination af afhængighedsskabende lægemidler⁶, hvorfor nedenstående tekst fra vejledningen er gældende:

"Fraset enkeltstående ordinationer, fx ved anæstesi eller i forbindelse med undersøgelser eller behandlinger, skal der lægges en behandlingsplan. Denne skal omfatte den forventede behandlingsvarighed, målet med behandlingen samt planlagt opfølgning for dermed i videst muligt omfang at forhindre udvikling af tolerans, afhængighed og andre uønskede følgevirkninger, samt sikre at patienten ikke behandles med afhængighedsskabende lægemidler længere end højst nødvendigt."

Samt:

"Når der ikke længere er indikation for en tidligere iværksat behandling, skal lægen tilbyde patienten hjælp til at trappe ud af behandlingen, udarbejde en plan herfor og tilbyde den nødvendige medicinske behandling og psykosociale støtte undervejs."

Sundhedsstyrelsen har foruden Vejledning om afhængighedsskabende lægemidler følgende anbefalinger og faglig rådgivning til læger om ordination, behandling og aftrapning af opioider, herunder fentanyl:

- Smerteguide (2019)
- Seponeringslisten 2024 (udgivet i november 2023)
- Udgivelser i Månedssbladet Rationel Farmakoterapi

Sundhedsdatastyrelsen monitorerer forbruget af lægeordineret opioider inkl. fentanyl gennem Lægemiddelstatistikregistret. Den seneste opgørelse fra februar 2023⁷ viser, at forbruget af opioider har været faldende siden 2016, hvor antal personer, som har indløst en recept på opioider er faldet med 16 pct. og hvor det samlede mængdeforbrug af opioider er reduceret med 29 pct. Fentanyl er ikke nævnt specifikt i opgørelsen, hvilket er et udtryk for at ordination af fentanyl generelt ligger lavt.

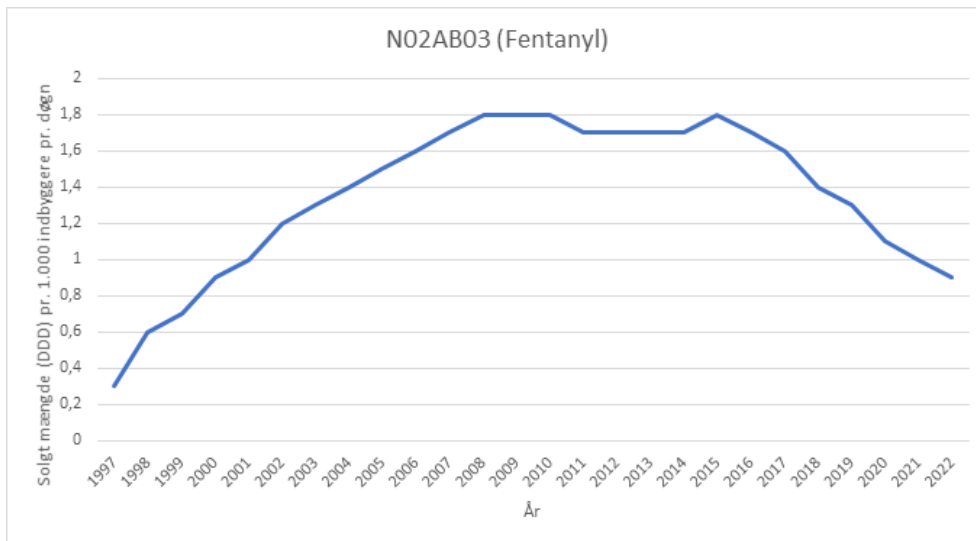
Forbruget af lægeordineret fentanyl har også været faldende siden 2016, jf. figur 1⁸, som viser solgte mængder (gennem indløste recepter) af lægeordineret fentanyl i form af tablet/plastrepræparater til smertebehandling. Fentanyl, som bruges på hospitaler til anæstesi/bedøvelse i forbindelse med operationer, er ikke medtaget i figuren, men forbruget af dette er stabilt.

Figur 1: Solgte mængder af lægeordineret fentanyl til smertebehandling. 1997-2022.

⁶ Sundhedsstyrelsens vejledning om ordination af afhængighedsskabende lægemidler: VEJ nr 9523 af 19/06/2019. Link: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9523>

⁷ https://sundhedsdatastyrelsen.dk/-/media/sds/filer/find-tal-og-analyser/laegemidler/smertestillende-medicin/forbrug_af_opioider_2021.pdf

⁸ Sundhedsstyrelsen har til brug for besvarelsen lavet et udtræk fra Lægemiddelstatistikregistret d.

Kilde: Udtræk fra Lægemiddelstatistikregistret d. 6.12.2023 vedr. indløste recepter på Fentanyl som tabletter og plastre til smertebehandling

Forebyggende indsatser

Forebyggelse af brug af fentanyl skal ske i sammenhæng med forebyggelsen af brug af opioider og den generelle stofforebyggende indsats i Danmark.

Kommunerne har ansvaret for den stofforebyggendes indsats. Det gælder både at forebygge debut af brug af stoffer blandt alle unge samt opspore og forebygge fortsat brug af stoffer blandt unge i risiko for at udvikle et regelmæssigt stofbrug.

Sundhedsstyrelsen understøtter kommunerne i indsatsen, dels med nationale indsatser samt via løbende rådgivning af kommunerne:

- Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om stoffer til kommunerne giver konkrete anbefalinger til den kommunale stofforebyggende indsats. Anbefalingerne omhandler blandt andet udarbejdelse af rusmiddelpolitikker på ungdomsuddannelsesinstitutioner, rådgivningstilbud, information og undervisning i grundskolen og på ungdomsuddannelser samt indsatser vedr. tidlig opsporing.
- Sundhedsstyrelsen udarbejder løbende oplysningsmateriale om brug af stoffer til unge, forældre og professionelle omkring de unge. Sundhedsstyrelsen driver blandt andet sitet [altomstoffer.dk](https://altomstoffer.dk/leksikon/opioider), hvor unge kan finde information om stoffernes effekt og skadevirkninger. Sitet indeholder en leksikondel, hvor man kan finde fakta om de forskellige stoffer, herunder opioider: <https://altomstoffer.dk/leksikon/opioider> samt letforståelige artikler om fx farligheden af stoffer, udbredelse af stofbrug, afmontering af diverse myter samt viden om, hvorfor nogle unge eksperimenterer med stoffer. Teksten suppleres af en lang række små videoer. Endvidere udgiver Sundhedsstyrelsen pjecen "Stoffer – hvordan virker de, hvordan ser de ud", som bruges af blandt andet SSP-konsulenter og andre undervisere i grundskolen og på ungdomsuddannelser. Pjecen indeholder viden om stoffernes effekt og skadevirkninger.
- Tidlig alkoholdebut og storforbrug af alkohol er risikofaktorer for at eksperimenterer med brug af stoffer. Derfor er alkoholforebyggelse en vigtig stofforebyggende indsats, og Sundhedsstyrelsen understøtter løbende kommunerne med materialer og anbefalinger til den lokale alkoholforebyggende

indsats. Det gælder fx Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om alkohol samt inspirationskatalog om lokal strukturel alkoholforebyggelse.

Sundhedsstyrelsen vurderer løbende behovet for yderligere indsatser i forhold til specifikke stoffer og hvordan kommunernes indsats understøttes bedst muligt.”

Desuden har Indenrigs- og Sundhedsministeriet til brug for besvarelsen af Justitsministeriet fået oplyst, at Justitsministeriet tidligere på året modtog en vurdering fra landets retsmedicinske institutter om farligheden af en række almindeligt forekommende euforiserende stoffer, herunder opioider, og at farlighedsvurderingen kommer til at indgå i en vurdering af, om straffen for salg af ulovlige opioider ligger på det rigtige niveau.

Med venlig hilsen

Sophie Løhde